

УДК 347.9(4)
DOI <https://doi.org/10.32782/chern.v1.2024.9>

Н. Д. Петренко
*аспірантка кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»,
суддя Господарського суду Одеської області
orcid.org/0009-0007-8506-4191*

ШТРАФ ЯК ФОРМА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕПОВАГУ ДО СУДУ У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Витоки відповідальності за неповагу до суду для країн звичаєвого права походять від «внутрішньої юрисдикції» англійських вищих судів, яка раніше існувала без явної законодавчої основи та яку суд може використати в міру необхідності щоразу, коли це буде справедливо для того, щоб зберегти свій власний авторитет. Внаслідок конвергенції правових систем, впливу практики ЄСПЛ, абстрактного загального права виявилося недостатнім, щоб відповідати сучасним стандартам притягнення до відповідальності (встановлення обмеження на підставі закону, правової визначеності, процесуальних гарантій щодо захисту під час вирішення питання про неповагу тощо). Законом про неповагу до суду 1981 року вперше було встановлено типологію протиправної поведінки, яка судом визнається як неналежна.

Існує дві основні форми неповаги – кримінальна та цивільна, але тягар доведення для обох лежить на кримінальному стандарті «поза розумним сумнівом». Кримінальна неповага – це поведінка, яка виходить за межі простого невиконання судового наказу та передбачає серйозне втручання у відправлення правосуддя, яка вказує на непокору або неповагу до суду, або яка навмисно ставить під сумнів або зачіпає авторитет суду чи верховенство самого закону. В свою чергу, цивільна неповага стосується поведінки, яка сама по собі не є злочином, але карається судом з метою забезпечення дотримання процесуальних правил, судових рішень та наказів. Зазвичай притягнення до відповідальності за цивільну неповагу ініціює одна зі сторін процесу.

Відзначається, що хоча санкція за цивільну неповагу містить елемент покарання, його основною метою є примус до підпорядкування. Особа, яка вчинила такий вид неповаги, не отримує судимості, цивільна неповага не є кримінальним злочином, навіть якщо вона вчинена у зв'язку з розглядом кримінальної справи. Однак якщо неправомірна поведінка може становити окреме кримінальне правопорушення, зазвичай доцільною є передача справи для розслідування поліцією.

Ключові слова: неповага до суду, штраф, цивільний процес, процесуальна відповідальність, зловживання цивільними процесуальними правами.

Petrenko N. D. A FINE AS A FORM OF LIABILITY FOR CONTEMPT OF COURT IN THE UK

The origins of liability for contempt of court for common law countries derive from the "internal jurisdiction" of the English High Courts, which previously existed without an express statutory basis and which the court can exercise as necessary whenever it is just to preserve its own authority. As a result of the convergence of legal systems, the influence of the practice of the ECtHR, the abstract common law proved to be insufficient to meet the modern standards of prosecution (establishment of limitations based on the law, legal certainty, procedural guarantees for protection when dealing with the issue of contempt, etc.). The Contempt of Court Act of 1981 established for the first time a typology of unlawful conduct that is recognized by a court as improper.

There are two main forms of contempt, criminal and civil ones, but the burden of proof for both of them rests with the criminal standard of "beyond a reasonable doubt." Criminal contempt is conduct that goes beyond simple failure to comply with a court order and involves a serious interference with the administration of justice, that shows disobedience or contempt for the court, or that intentionally challenges or impinges on the authority of the court or the rule of law itself. In turn, civil contempt refers to conduct that is not a crime in itself, but is punishable by a court in order to ensure compliance with procedural rules, court decisions and orders. Civil contempt prosecutions are usually initiated by one of the parties to the proceedings.

It is noted that although the sanction for civil contempt contains an element of punishment, its main purpose is to compel compliance. A person who commits this type of contempt does not suffer conviction, civil contempt is not a criminal offense, even if it is committed in connection with a criminal case. However, where the misconduct may constitute a separate criminal offence, it is usually appropriate to refer the matter to the police for investigation.

Key words: contempt of court, fine, civil process, procedural liability, abuse of civil procedural rights.

Постановка проблеми. Відповідальність за неповагу до суду для країн звичаєвого права є настільки вкоріненою у судову діяльність та виражає саму ідею про те, що повноваження щодо неповаги до суду (як у цивільній, так і в кримінальній формі) є настільки вродженими в концепцію судової влади, що суд, який не може забезпечити дотримання своїх власних рішень і наказів, неможливо уявити [1, с. 49]. Її витоки походять від «внутрішньої юрисдикції» англійських вищих

судів, яка раніше існувала без явної законодавчої основи та яку суд може використати в міру необхідності щоразу, коли це буде справедливо для того, щоб зберегти свій власний авторитет. Як зазначає М. Честерман, у теорії законодавства про неповагу до суду «жертвою» неповаги є відправлення правосуддя в цілому, а не гідність окремого суду чи судді; але в деяких випадках неповаги до суду (наприклад, коли в суддю кидають підручний предмет) суддя відіграє роль жертви [2].

Звісно, що внаслідок конвергенції правових систем, впливу практики ЄСПЛ, абстрактного загального права виявилось недостатнім, щоб відповідати сучасним стандартам притягнення до відповідальності (встановлення обмеження на підставі закону, правової визначеності, процесуальних гарантій щодо захисту під час вирішення питання про неповагу тощо).

Аналіз досліджень та публікацій. Правова комісія Сполученого Королівства провела огляд законів про неповагу в Англії та Уельсі, щоб перевірити їх відповідність Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Консультативний документ, опублікований Юридичною комісією, включає аналіз сумісності чинних англійських і валлійських законів про неповагу, включаючи неповагу перед судом, до ЄСПЛ. Актуалізація дискусії щодо неповаги до суду в британській науковій спільноті відобразилась у працях Карло Вітторіо Джабардо, який протиставляв відповідальність за неповагу до суду у країнах загального та континентального права. Широко обговорюється у контексті практики ЄСПЛ питання щодо «скандалізації судочинства» у працях В. Теремецького, О. Коровайка, М. Василенко та ін. [3], які пропонують шляхи пошуку балансу між захистом відправлення правосуддя та правом на свободу вираження поглядів під час судового переслідування за неповагу до суду.

Виклад основного матеріалу. Законом про неповагу до суду 1981 року встановлюється типологія протиправної поведінки, яка судом визнається як неналежна за наявності сукупності умов:

1) публічне розголошення інформації про триваючий судовий процес у будь-якій формі (публікація у ЗМІ, проголошення промови тощо), якщо таке розголошення суттєвий ризик того, що буде серйозно перешкоджено здійсненню правосуддя в даному провадженні. Вказаний вид відповідальності фактично означає «відповідальність без вини», тобто поведінка може розглядатися як неповага до суду як втручання у перебіг правосуддя в певному судовому процесі незалежно від наміру особи це зробити. Особа не вважається винною у неповазі до суду, якщо на момент публікації (доклавши всіх розумних зусиль) вона не знає та не має підстав вважати, що ведеться відповідне провадження, якщо вона не знає, що розголошувані відомості містять охоронювану інформацію, і не має підстав підозрювати, що може розголосити таку інформацію. При цьому тягар доказування повністю покладається на розголошувача. Крім цього, особа є невинуватою, якщо нею опубліковано точний звіт про публічні судові процеси, крім випадку, коли суд постановив відкласти публікацію звіту про справу на певний період, який суд вважає за необхідним для уникнення істотного ризику заподіяння шкоди відправленню право-

суддя. Також не повинна розглядатися як неповага до суду публікація, зроблена як або як частина добросовісного обговорення державних справ або інших питань, що становлять суспільний інтерес, якщо існує випадковий ризик перешкоджання або заподіяння шкоди певному судовому розгляду під час обговорення;

2) розголошення таємниці наради присяжних: отримання, розголошення або вимагання будь-яких деталей зроблених заяв, висловлених думок, висунутих аргументів або голосів членів журі під час розгляду будь-яких судових справ за їх участі;

3) несанкціонований запис судового процесу. Неповагою до суду вважається використання в суді або спроба використання будь-якого звукозаписуючого пристрою без дозволу суду (крім офіційних стенограм судових засідань); оприлюднення запису судового розгляду; використання записи всупереч тим цілям, задля яких судом надавався дозвіл на аудіофіксацію. Суд може постановити вилучити пристрій та/або будь-який зроблений запис, а також розпорядитися про продаж чи інше відчуження конфіскованої речі [4].

Широка дискреція суду з питань неповаги, застосування за своєю природою «кримінальних» санкцій у суто цивільних провадженнях були предметом численної критики: як зазначає Гордон Ексолл, «усі гарантії, якими зазвичай користуються підсудні, зникають, і існує небезпека, що деякі судді візьмуть на себе роль обвинувача, а не арбітра» [5]. Зокрема, у справі «Hughes Jarvis Ltd v Searle & Anor» через повне порушення основних процедурних гарантій апеляційний суд скасував рішення про ув'язнення свідка через те, що він розмовляв з іншими під час дачі свідчень [6]. У справі «LL v Lord Chancellor» апеляційною інстанцією було констатовано порушення статті 6 Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод 1950 року, оскільки ув'язненого відповідача не було попереджено про кримінальний характер провадження про неповагу, не роз'яснено права не давати свідчення проти себе, не було надано можливості дати свідчення про себе перед перехресним допитом [7].

Існує дві основні форми неповаги – кримінальна та цивільна, але тягар доведення для обох лежить на кримінальному стандарті «поза розумним сумнівом». Вказаний підхід до доказування викладений у справі «JSC BTA Bank v Ablyazov», в якій постановлено, що у провадженні про неповагу до суду (в тому числі і у цивільному провадженні про неповагу до суду) доказування ґрунтується на кримінальному стандарті «поза розумним сумнівом», однією з причин чого є те, що потенційні наслідки неповаги включають у якості покарання ув'язнення [8].

Кримінальна неповага – це поведінка, яка виходить за межі простого невиконання судового

наказу та передбачає серйозне втручання у відправлення правосуддя, яка вказує на непокору або неповагу до суду, або яка навмисно ставить під сумнів або зачіпає авторитет суду чи верховенство самого закону. Тобто така поведінка настільки загрожує здійсненню правосуддя, що вимагає покарання з громадської точки зору. При цьому, це може бути як дія, так і бездіяльність, яка створює реальний ризик заподіяння шкоди відправленню правосуддя.

В свою чергу, цивільна неповага стосується поведінки, яка сама по собі не є злочином, але карається судом з метою забезпечення дотримання процесуальних правил, судових рішень та наказів. Зазвичай притягнення до відповідальності за цивільну неповагу ініціює одна зі сторін процесу. Хоча санкція за цивільну неповагу містить елемент покарання, його основною метою є примус до підпорядкування. Особа, яка вчинила такий вид неповаги, не отримує судимості, цивільна неповага не є кримінальним злочином, навіть якщо вона вчинена у зв'язку з розглядом кримінальної справи. Однак якщо неправомірна поведінка може становити окреме кримінальне правопорушення, зазвичай доцільною є передача справи для розслідування поліцією.

У цивільному судочинстві існує дві основних форми вчинення неповаги: неявка до суду незважаючи на повістку та невиконання рішення суду. Основними видами злочинної неповаги є відсутність відповідей на запитання в суді, фізичне втручання в судовий процес, погрози свідкам і поведінка, яка перешкоджає належному відправленню правосуддя. Вона може бути здійснена до, під час або після кримінального провадження в суді корони чи магістратському суді, або під час будь-якого цивільного провадження. Ситуація, коли притягнення до відповідальності за неповагу до суду вирішується до судового провадження, продемонстрована у справі «Jet 2 Holidays Ltd v Hughes and another», у якій клієнти звинуватили туроператора у тому, що вони отруїлися під час відпочинку в готелі внаслідок вживання зараженої їжі чи напоїв. Як це передбачено британським законодавством щодо розкриття доказів (так званий «досудовий протокол» – Personal Injury Claims Pre-Action Protocol), потенційні позивачі повідомили відповідача про наявну претензію та надали показання свідків, у яких вони заявили, що захворіли через харчове отруєння під час відпустки. Однак туроператор відхилив претензію, оскільки отримав докази з профілів туристів у соціальних мережах, що їхні звинувачення не відповідають дійсності: на фотографіях вони та їхні діти добре виглядають та насолоджуються відпусткою.

Споживачі туристичних послуг вирішили не порушувати справи, однак туроператор все одно

домагався судового наказу про притягнення їх до відповідальності за неповагу до суду. Суддя нижчого суду постановив, що він не має юрисдикції визнати їх винними за неповагу до суду, оскільки показання свідків не були надані під час судового провадження, як це передбачено Правилами цивільного судочинства. Однак туроператор оскаржив це рішення. Апеляційний суд одногласно постановив, що суд має невід'ємні повноваження виявляти та притягати до відповідальності за неповагу до суду незалежно від порушення Правил цивільного судочинства. Неправдиві показання свідка могли вплинути на відправлення правосуддя та могли підпадати під юрисдикцію суду, навіть якщо провадження так і не було розпочато. Апеляційний суд спирався також і на те, що досудовий протокол є невід'ємною та дуже важливою частиною «архітектури» судового процесу. Таким чином, подання потенційними позивачами показань свідків на такому ранньому етапі явно мало на меті створити у туроператора враження, що вони серйозно ставляться до своєї вимоги про відшкодування шкоди [9].

Оновлене процесуальне законодавство щодо неповаги до суду набрало чинності з 1 жовтня 2020 року та передбачає нову редакцію статті 81 Правил цивільного судочинства, що встановлює порядок подання заяв про неповагу до суду. Під час розгляду справи про неповагу до суду фактично відбувається «процес у процесі»: незалежно від того, який первісний статус займала сторона у цивільному судочинстві, у провадженні щодо неповаги позивачем іменуватиметься особа, яка подає заяву про неповагу, а відповідачем – особа, проти якої подано таку заяву.

Для подачі заяви про неповагу потрібен дозвіл, якщо вона стосується втручання у належне відправлення правосуддя, за винятком існуючих проваджень у Високому суді чи окружному суді, чи твердження про зайдомо неправдиві відомості в будь-якій заяві, здійсненій під присягою, або іншому документі, достовірність якого була засвідчена стороною. Новелою британського процесуального законодавства про неповагу стала формалізація вимог до заяви, яка подається «позивачем», аналогічні вимоги щодо змісту висувуються і до ухвал, якими за ініціативою суду розпочинається провадження про неповагу. Таким чином забезпечуються процесуальні гарантії для «відповідача», адже, як було вказано вище, таке провадження – це «процес у процесі», а тому його сторони мають бути обізнані про свої права, мати ефективний процесуальний інструментарій для захисту. Кожна заява про неповагу повинна підтверджуватися письмовими доказами, наданими під присягою або афідевітом та має містити:

а) вказівку на характер стверджуваної неповаги (наприклад, порушення розпорядження суду

чи зобов'язання чи неповага перед судом), дату й умови такого розпорядження, яке ймовірно було порушено чи не виконано;

б) відомості, що будь-який такий наказ було вручено особисто, дата його вручення, якщо тільки суд або сторони не відмовилися від особистого вручення;

в) підтвердження того, що будь-яке розпорядження, яке ймовірно було порушено або не виконано, включало повідомлення про наслідки у вигляді покарання;

г) підтвердження переконання позивача в тому, що особа, яка дала будь-яке зобов'язання, зрозуміла його умови та наслідки їх невиконання;

д) короткий виклад у хронологічному порядку фактів, які, як стверджується, становлять неповагу;

е) зазначення прав відповідача: право на юридичне представництво в провадженні щодо неповаги до суду, право на перекладача та право звернутися за правовою допомогою, яка може бути доступна без будь-якої перевірки матеріального становища.

Відповідач має право на розумний час для підготовки до слухання, давати письмові та усні свідчення на свій захист, зберігати мовчання та відмовитися відповідати на будь-яке запитання, відповідь на яке може підтвердити винуватість. Відповідачеві має бути роз'яснено, що суд може розглянути справу про неповагу за його відсутності та покарати відповідача штрафом, позбавленням волі, конфіскацією майна чи іншим покаранням згідно із законом. Якщо ж відповідач визнає провини та багатиме вибачитися перед судом, це може зменшити серйозність будь-якого покарання [10].

Як зазначив Високий суд Англії та Вельса у справі «Navigator Equities Ltd v Deripaska», позивач, по суті, є квазі-прокурором, який захищає суспільні інтереси так само, як і свої власні інтереси у якості приватної сторони. Це вимагає від позивача діяти загалом безсторонньо, представляти факти чесно та збалансовано, допомагаючи суду винести справедливе квазікримінальне рішення [11]. Тобто суд має проконтролювати не тільки наявність факту вчинення неповаги, а й мету, з якою позивачем заявляється про таку неповагу, адже це може бути складовою зловживання процесуальними правами самим позивачем з метою схилити відповідача до врегулювання спору, визнання обставин, його залякування арештом чи з метою додаткового судового переслідування відповідача. Однак пізніше в цій же справі апеляційний суд дещо знизив ступінь уваги, який суд має приділяти щодо мотивів подання заяви про неповагу позивачем: якщо заяву про неповагу подано відповідно до процесуальних вимог, вона належним чином обґрунтована по суті та має наслідком привернення уваги суду до ніби-

то серйозної неповаги, той факт, що вона може бути мотивована особистим бажанням помститися, не є належною підставою для її відхилення. Припущення, що такі заявники повинні діяти як абсолютно незацікавлені сторони, надмірно перешкождало б сторонам подавати заяви про неповагу до суду.

Однак подання заяви позивачем не вимагається у випадках, коли сам суд вбачає, що була вчинена неповага до суду: в такому випадку суд з власної ініціативи вирішує, чи розпочати проти відповідача провадження щодо неповаги. За таких обставин суд може вимагати від будь-якої іншої сторони провадження надати таку допомогу суду, яка є пропорційною та розумною з урахуванням ресурсів, доступних цій стороні. Якщо суд діє за власною ініціативою, він повинен надіслати відповідачу повістку, яка включає відомості, що мають бути зазначені позивачем у заяві про неповагу до суду, викладені вище.

Під час розгляду справи суд може давати такі вказівки, які він вважає доцільними для слухання та вирішення питання у справі про неповагу до суду, включаючи виклик свідків та заслуховування усних свідчень, суд може видати судовий ордер для забезпечення присутності відповідача на слуханнях, однак не може давати жодних вказівок, що змушують відповідача давати свідчення усно чи письмово.

Для встановлення факту неповаги до суду внаслідок порушення ухвали суду застосовується концепція «mens rea» (винуватості), що відображено у рішенні по справі «Masri v Consolidated Contractors Ltd». Щоб встановити, що «відповідач» вчинив неповагу до суду, необхідно довести, що: а) він знав умови наказу; б) він діяв або вчиняв бездіяльність таким чином, що передбачав порушення наказу; в) він знав про факти, які роблять його поведінку порушенням [12]. В цьому рішенні суд встановив, що було б обтяжливо, якби суду для забезпечення контролю щодо виконання власних наказів, окрім необхідності довести, що відповідач порушив наказ, також необхідно було б встановити відповідно до кримінальних стандартів, що відповідач зробив це, знаючи, що вчинені дії є порушенням наказу.

Якщо суд визнає відповідача винним у неповазі до суду, суд може призначити певний строк ув'язнення (взяття під варту), штраф, конфіскацію майна чи інше покарання, передбачене законом, однак відповідач, щодо якого було видано наказ про взяття під варту, може звернутися з проханням звільнити його. Як і у випадку кримінального судочинства, у провадженні щодо неповаги позбавлення волі застосовується лише тоді, коли суд переконується, що поведінка порушника є настільки серйозною, що жодне інше покарання не є прийнятним, також покарання у вигляді

позбавлення волі не може бути призначено тільки з тих міркувань, якщо вбачається, що порушник не зможе сплатити штраф.

Підходи до призначення покарання були в загальному вигляді сформульовані у справі «Liverpool Victoria Insurance Co Ltd v Khan»: а) суд повинен прийняти підхід, аналогічний підходу у кримінальних справах, де Керівні принципи Ради з призначення вироків вимагають від суду оцінити серйозність поведінки, посилаючись на провину правопорушника та заподіяну шкоду чи шкоду, яку могло бути спричинено; б) враховуючи серйозність неповаги суд повинен спочатку розглянути, чи буде штраф достатнім покаранням; в) якщо неповага є настільки серйозною, що достатньо лише покарання у вигляді позбавлення волі, суд має призначити найкоротший термін позбавлення волі, який належним чином відображає серйозність неповаги; г) слід приділяти належну увагу питанням пом'якшення покарання, таким як щире каяття, попередня позитивна процесуальна поведінка; д) слід приділяти належну увагу впливу ув'язнення на інших осіб, наприклад на дітей чи дорослих, які перебувають під опікою відповідача; е) слід забезпечити можливість дострокового звільнення від відбуття покарання [13].

Завдання суду при визначенні відповідної санкції полягає в тому, щоб оцінити провину відповідача та завдану ним шкоду. Суд зазвичай враховує: а) чи заподіяна шкода особі, щодо захисту інтересів якої було видано наказ; б) чи діяв відповідач під чийм-небудь тиском; в) чи було порушення наказу навмисним чи ненавмисним; г) ступінь вини відповідача.

Пом'якшення наслідків може відбуватися внаслідок: а) визнання порушення, що не просто свідчить про добросовісну поведінку відповідача (особливо, якщо порушення допущено неумисно), а звільнить іншу сторону від додаткових витрат щодо доведення порушення її прав (цим самими зменшуючи розмір шкоди); б) визнання серйозності порушення; в) будь-якої співпраці з боку відповідача для пом'якшення наслідків порушення; г) щирого вираження каяття або щирого вибачення перед судом за свою поведінку. Фактори, що пом'якшують відповідальність, також можуть вплинути на позицію суду щодо ймовірного ризику повторення порушення та на оцінку ступеня, до якого санкція повинна служити меті забезпечення дотримання вимог процесуального законодавства у майбутньому. Якщо відповідач, навіть із запізненням, продемонструє справжнє усвідомлення серйозності своєї попередньої поведінки та її протиправності, тоді суд цілком може зробити висновок, що порушник «засвоїв свій урок», і таким чином зменшується ризик майбутнього порушення.

Зокрема, у справі «Interdigital Technology Corporation & Ors v Lenovo Group Ltd & Ors» суд визнав непропорційним подальше повноваження суду щодо притягнення відповідача до відповідальності за неповагу [14]. В даному випадку учасникам справи електронним листом було надіслано проект рішення («embargoed judgment») із зазначенням, що одержувачі не повинні ділитися рішенням, натяками на результат розгляду справи або будь-якими деталями щодо нього з будь-якою іншою особою. Керівник позивача у справі неумовно ознайомившись із змістом листа привітав зовнішнього юрисконсульта компанії, помилково вважаючи, що надання результатів судового розгляду іншим юристам не було заборонено. А далі 15 січня 2023 року зовнішній юрисконсульт передав повідомлення ще декільком контактам. Коли юристам стало, що такий витік інформації є порушенням судової заборони, було вжито заходів, щоб не допустити подальшого поширення інформації, і що не менш важливо – 17 січня 2023 року сторона за декілька днів до офіційного винесення рішення (яке мало відбутися 19 січня 2023 року) сама повідомила суд про витік інформації, що формально давало суду право ініціювати провадження щодо неповаги за правилом суворої відповідальності (про що згадувалось вище).

Однак суд не встановив наміру порушити заборону. І хоча відповідальність за неповагу такого роду є суворою («the strict liability rule») та не залежить від того, чи був намір порушити розпорядження суду, суд відступив від цього правила: нелегітимне розкриття інформації було відносно обмеженим за змістом (незначна кількість адресатів не призвела до публічного оприлюднення; лист містив тільки привітання щодо результату справи, а не сам проект рішення), адресати були зацікавлені в результатах та дотрималися умов конфіденційності; факти розголошення були розслідувані та передані до суду самим правопорушником без зволікань у найкоротші терміни.

Притягнення до відповідальності за неповагу до суду не виключає інші види відповідальності, які можуть бути застосовані компетентними органами. Так, у справі «Her Majesty's Attorney General (Applicant) v Timothy Crosland (Respondent)» Верховний суд відхилив апеляцію адвоката на штраф у розмірі 5000 фунтів стерлінгів за неповагу до суду внаслідок оприлюднення проекту судового рішення. Відповідач, будучи директором благодійної організації і незареєстрованим адвокатом («unregistered barristers»), стверджував, що питання притягнення його до відповідальності за порушення судової заборони мала розглядати Рада стандартів адвокатури (BSB) та/або Комісія з питань доброчесності. Однак суд зазначив, що не є очевидним, що санкції, доступні цим органам, наблизилися б до адекватного покарання за умис-

ну неповагу до суду: у будь-якому випадку карати за неповагу до суду має суд, а не регуляторний орган – доступні їм санкції будуть спрямовані не на саму неповагу до суду, а скоріше на інші пов'язані питання, такі як порушення правил адвокатської етики тощо [15].

Висновки. За британським законодавством, яке є логічним продовженням давнього звичаєвого права, існує дві основні форми неповаги – кримінальна та цивільна, але тягар доведення для обох лежить на кримінальному стандарті «поза розумним сумнівом».

Цивільна неповага стосується поведінки, яка сама по собі не є злочином, але карається судом з метою забезпечення дотримання процесуальних правил, судових рішень та наказів. Зазвичай притягнення до відповідальності за цивільну неповагу ініціює одна зі сторін процесу. Хоча санкція за цивільну неповагу містить елемент покарання, його основною метою є примус до підпорядкування. Особа, яка вчинила такий вид неповаги, не отримує судимості, цивільна неповага не є кримінальним злочином, навіть якщо вона вчинена у зв'язку з розглядом кримінальної справи. Штраф є одним із найменш суворих видів покарання за неповагу до суду, оскільки санкція може включати ув'язнення (взяття під варту), конфіскацію майна чи інше покарання, передбачене законом. Штраф призначається, якщо враховуючи серйозність неповаги суд його буде достатньо для стимулювання належної поведінки сторони в подальшому.

Література

1. Carlo Vittorio Giabardo, Disobeying Courts' Orders—A Comparative Analysis of the Civil Contempt of Court Doctrine and of the Image of the Common Law Judge. *Journal of Civil Law Studies*. 2017. 10. URL: <https://digitalcommons.law.lsu.edu/jcls/vol10/iss1/5>
2. Chesterman Michael. Contempt: In the Common Law, but Not the Civil Law. *The International and*

Comparative Law Quarterly. 1997. Vol. 46, No. 3 (Jul., 1997). pp. 521-560.

3. Teremetskyi, V., Korovaiko O., Vasylenko, M., Zhuravel, Y., Khovpun, O., Kravchenko, V., & Muliar, H. The contempt of court: Balance between the protection of the administration of justice and the right to freedom of expression. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2022. 25(S2), 1-7.

4. Contempt of Court Act 1981 URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1981/49>.

5. Gordon Exall. Civil contempt: the kangaroo courts of the justice system: the dangers of not following the correct procedure. URL: <https://www.civillitigationbrief.com/2019/09/05/civil-contempt-the-kangaroo-courts-of-the-justice-system-the-dangers-of-not-following-the-correct-procedure/>.

6. Hughes Jarvis Ltd v Searle & Anor [2019] EWCA. URL: <https://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2019/1.html>.

7. LL -v- Lord Chancellor [2017] EWCA Civ 237. URL: [https://www.bailii.org/cgi-bin/format.cgi?doc=/ew/cases/EWCA/Civ/2017/237.html&query=\(the\)+AND+\(lord\)+AND+\(chancellor\)](https://www.bailii.org/cgi-bin/format.cgi?doc=/ew/cases/EWCA/Civ/2017/237.html&query=(the)+AND+(lord)+AND+(chancellor)).

8. JSC BTA Bank v Ablyazov [2012] EWCA Civ 1411. URL: <https://www.casemine.com/judgement/uk/5a8ff7b360d03e7f57eb1528>.

9. Jet 2 Holidays Limited -v- Hughes & another. URL: <https://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2019/1858.html>.

10. Civil Procedure Act 1997. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1997/12/contents>.

11. Navigatgor Equities Ltd & Anor v Deripaska [2022] EWHC 1637 (Comm) (06 May 2022) URL: <http://www.bailii.org/ew/cases/EWHC/Comm/2022/1637.html>.

12. Masri v Consolidated Contractors Ltd [2011] EWHC 1024 (Comm). URL: <https://www.casemine.com/judgement/uk/5a8ff7d260d03e7f57eb24ed>.

13. Liverpool Victoria Insurance Co Ltd v Khan & Ors [2019] EWCA Civ 392. URL: <https://www.supremecourt.uk/cases/docs/uksc-2021-0099-judgment.pdf>.

14. Interdigital Technology Corporation & Ors v Lenovo Group Ltd & Ors [2023] EWCA Civ 57 the Court of Appeal. URL: <https://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2023/57.html>.

15. Her Majesty's Attorney General (Applicant) v Timothy Crosland (Respondent) [2021] UKSC 15. URL: <https://www.supremecourt.uk/cases/uksc-2021-0099.html>.